

Η διερμηνεία στις διαδικασίες χορήγησης ασύλου στην Ελλάδα

Αναστάσιος Ιωαννίδης

*Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας,
Ιόνιο Πανεπιστήμιο*

Περίληψη

This paper presents some of the main results of a survey conducted for the first time in Greece among the officers of the national Asylum Service, addressing, especially, issues such as their perceptions of the interpreters' professionalism, roles and responsibilities, qualifications and reliability. Their answers provide an insight into the current situation in Greece and allow to draw useful conclusions regarding the manifold areas of competencies that are necessary for interpreters in asylum hearings which need to be improved.

Λέξεις-κλειδιά: interpreting, community interpreting, asylum hearings, Greek asylum Service

1. Εισαγωγή

Η διερμηνεία στις διαδικασίες χορήγησης ασύλου αποτελεί έναν ιδιαίτερα απαιτητικό τομέα ο οποίος άρχισε να απασχολεί την επιστημονική κοινότητα και να αποτελεί αντικείμενο έρευνας διεθνώς μόλις τις τρεις τελευταίες δεκαετίες. Στο διάστημα αυτό η διεθνής βιβλιογραφία και αρθρογραφία έχει καταγράψει μια πληθώρα ζητημάτων τα οποία αντανακλούν τις ιδιαίτερες δυσκολίες και προκλήσεις του απαιτητικού αυτού πεδίου. Σε αυτές συγκαταλέγονται, μεταξύ άλλων, για παράδειγμα, η έλλειψη κατανόησης του ρόλου των διερμηνέων, οι διαφορετικές, και συχνά αντικρουόμενες, προσδοκίες από αυτούς, γλωσσικές δυσκολίες όπως η ταυτόχρονη εκφορά λόγου από τους ομιλητές (overlapping talk), η μη αναμενόμενη εναλλαγή στη σειρά ομιλίας (turn-taking) και η μίξη γλωσσικών κωδίκων, οι αφηγήσεις ανθρώπων οι οποίες, λόγω συναισθηματικής φόρτισης, στερούνται συνοχής ή περιέχουν συγκεχυμένες πληροφορίες σχετικά με τον τόπο προέλευσης και τους λόγους διαφυγής από αυτόν (home narratives), η επαφή με ευάλωτες ομάδες πληθυσμών, η έκθεση σε τραυματικές εξιστορήσεις περιστατικών βίας και τρόμου, ο κίνδυνος ταύτισης με το θύμα και, κατ' επέκταση, δευτερογενούς ή έμμεσου τραύματος (vicarious trauma), η έλλειψη δυνατοτήτων πρόσβασης σε υλικό προετοιμασίας, η έλλειψη κατάρτισης και εκπαίδευσης, οι πενιχρές απολαβές και το χαμηλό κοινωνικό καθεστώς (βλ. Bancroft κ.ά. 2013, Blommaert 1999, Hale 2007, Inghilleri 2005, Keselman, Cederborg και Linell 2010, Kolb και Pöchhacker 2008, Lee 2013, Maryns 2006, Merlini 2009, Pöllabauer 2005, Tipton and Furmanek 2016, Tryuk 2017).

Στην Ελλάδα το ζήτημα της διερμηνείας στο άσυλο θέτει στο προσκήνιο η μεγάλη προσφυγική και μεταναστευτική κρίση των τελευταίων ετών. Οι αυξανόμενες μετακινήσεις πληθυσμών προς τη χώρα και ο μεγάλος αριθμός των αιτήσεων ασύλου που έχουν υποβληθεί καθιστούν το ζήτημα σήμερα ίσως πιο επίκαιρο από ποτέ. Και παρά το γεγονός ότι το 2020 παρατηρήθηκε σχετική μείωση των μεταναστευτικών ροών, η οποία συνοδεύτηκε και από την αντίστοιχη μείωση των αιτήσεων ασύλου, δεν ισχύει το ίδιο για τα προηγούμενα χρόνια. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του 2016, έτος κατά το οποίο ο αριθμός των αιτήσεων ασύλου οι οποίες υποβλήθηκαν προς εξέταση σημείωσε άνοδο της τάξης του 287,1%, ανερχόμενος από τις 13.188 αιτήσεις του προηγούμενου έτους στις 51.054, ενώ το 2019 ο αριθμός αυτός ανήλθε στις 77.278

αιτήσεις (βλ. Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου 2021: 9). Ωστόσο, παρά τον επείγοντα χαρακτήρα του ζητήματος, το φαινόμενο της διερμηνείας η οποία διεξάγεται στο συγκεκριμένο πλαίσιο δεν έχει ερευνηθεί εκτενώς, καθώς τα λιγοστά έργα της συναφούς βιβλιογραφίας στην Ελλάδα αφορούν σε παραπλήσια περιβάλλοντα της κοινοτικής διερμηνείας (δικαστήρια, δομές φιλοξενίας, δημόσιες υπηρεσίες κλπ.) και πραγματεύονται μόνο εμμέσως τη διερμηνεία στις διαδικασίες χορήγησης του ασύλου. Κατά συνέπεια, τα στοιχεία που διαθέτουμε για τις συνθήκες επιτέλεσης της διερμηνείας, καθώς και για το ευρύ φάσμα των απαιτήσεων και περιορισμών (γλωσσικών, πολιτισμικών, συστημικών κ.ά.) τις οποίες καλούνται να αντιμετωπίσουν οι διερμηνείς στο εν λόγω πεδίο, είναι ελάχιστα. Σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης είναι να καλύψει μέρος αυτού του κενού, περιγράφοντας, αρχικά, το θεσμικό πλαίσιο για το άσυλο και παρουσιάζοντας, στη συνέχεια, τα κυριότερα αποτελέσματα μιας έρευνας η οποία πραγματοποιήθηκε το 2018 με τη συμμετοχή των υπαλλήλων της Υπηρεσίας Ασύλου και αποτυπώνει για πρώτη φορά στην Ελλάδα την κατάσταση η οποία επικρατεί σχετικά με τις υπηρεσίες διερμηνείας και τους διερμηνείς που τις επιτελούν (για λεπτομερή περιγραφή της έρευνας βλ. Ιωαννίδης 2018).

2. Η διαδικασία χορήγησης του ασύλου

Το δικαίωμα προστασίας μέσω της χορήγησης ασύλου καθιερώνεται σε διεθνές και εθνικό επίπεδο μέσα από θεμελιώδεις διατάξεις πολυμερών διεθνών συνθηκών, κανονισμών και οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή των νόμων και διαταγμάτων της ελληνικής έννομης τάξης τα οποία ρυθμίζουν τα ζητήματα του ασύλου και της μετανάστευσης. Τον ακρογωνιαίο λίθο του διεθνούς προσφυγικού δικαίου αποτελεί η Σύμβαση της Γενεύης της 28/4/1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων και το συμπληρωματικό της Πρωτόκολλο της 31/1/1967 για τη Νομική Κατάσταση των Προσφύγων.¹ Στα κείμενα αυτά ορίζεται για πρώτη φορά η έννοια του πρόσφυγα και ρυθμίζονται οι προϋποθέσεις οι οποίες πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά για την αναγνώριση του εν λόγω καθεστώτος. Ειδικότερα, το άρθρο 1 Α (2) της Σύμβασης ορίζει ως πρόσφυγα κάθε πρόσωπο το οποίο

εξαιτίας δικαιολογημένου φόβου δίωξης λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξης ή πολιτικών πεποιθήσεων ευρίσκεται εκτός της χώρας της οποίας έχει την υπηκοότητα και δεν δύναται ή λόγω του φόβου τούτου δεν επιθυμεί να απολαμβάνει της προστασίας της χώρας αυτής ή εάν δεν έχει υπηκοότητα και ευρίσκεται εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής του δεν δύναται ή λόγω του φόβου τούτου δεν επιθυμεί να επιστρέψει σ' αυτήν.

Στην Ελλάδα βασικό εργαλείο της προσφυγικής πολιτικής είναι ο Νόμος 4375/2016.² Το πρώτο άρθρο του προβλέπει τη συνέχιση της λειτουργίας της Υπηρεσίας Ασύλου η οποία συστάθηκε για πρώτη φορά το 2011 και συγκροτείται από την Κεντρική Υπηρεσία Ασύλου, τα Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου και τα Αυτοτελή Κλιμάκια Ασύλου. Βασική αποστολή της Υπηρεσίας είναι, μεταξύ άλλων, η παραλαβή και η εξέταση των αιτήσεων ασύλου και η απόφαση επί αυτών σε πρώτο βαθμό. Οι υπάλληλοι της Υπηρεσίας Ασύλου οι οποίοι εξετάζουν τα σχετικά αιτήματα αποκαλούνται χειριστές των αιτημάτων αυτών. Σε περίπτωση που οι τελευταίοι απορρίψουν μια αίτηση σε πρώτο βαθμό, τότε οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να προσφύγουν ενώπιον μιας ανεξάρτητης και αυτοτελούς υπηρεσίας, της Αρχής

¹ Διαθέσιμα στο <http://www.unhcr.org/gr/>.

² Διαθέσιμος στο <http://www.et.gr/idocs-nph/search/lawForm.html>.

Προσφυγών. Αυτή είναι αρμόδια, σύμφωνα το άρθρο 4 του Ν. 4375/2016, να εξετάσει την υπόθεσή τους και να εκδώσει απόφαση σε δεύτερο βαθμό.

Η διαδικασία η οποία ακολουθείται για την εξέταση των αιτήσεων ασύλου είναι κατά βάση προφορική. Σύμφωνα με τα όσα ορίζει ο Ν. 4375/2016, οι χειριστές, πριν αποφανθούν επί μιας αίτησης, διενεργούν προσωπική συνέντευξη με τον αιτούντα (άρθρο 52 παρ. 1), ο οποίος θα πρέπει να τεκμηριώσει με τον πληρέστερο δυνατό τρόπο την αίτησή του. Ειδικότερα, ο αιτών θα πρέπει

να επιβεβαιώσει όσα αναφέρει στην αίτησή του και να μπορέσει να εκθέσει με πληρότητα τους λόγους που τον ανάγκασαν να εγκαταλείψει τη χώρα καταγωγής του [...], ζητώντας προστασία, καθώς και τους λόγους για τους οποίους δεν μπορεί ή δεν επιθυμεί να επιστρέψει σε αυτήν και να δώσει εξηγήσεις, ιδίως σε ό,τι αφορά, το προσωπικό του ιστορικό, συμπεριλαμβανομένου του ιστορικού των οικείων συγγενών του, την ταυτότητα, την ηλικία του, την ιθαγένεια, τη χώρα και τον τόπο προηγούμενης διαμονής του, τυχόν προηγούμενες αιτήσεις διεθνούς προστασίας, τα δρομολόγια που ακολούθησε για να εισέλθει στο ελληνικό έδαφος και τα ταξιδιωτικά του έγγραφα (άρθρο 52 παρ. 3).

Από τα παραπάνω γίνεται αμέσως αντιληπτή η μεγάλη βαρύτητα την οποία φέρει η προσωπική συνέντευξη των αιτούντων στις διαδικασίες χορήγησης ασύλου. Ελλείπει άλλων αποδεικτικών στοιχείων, τα όσα καταθέτουν οι αιτούντες είναι συχνά η μοναδική πηγή πληροφόρησης και αξιολόγησης της αξιοπιστίας τους. Συνεπώς, η συνέντευξη αποτελεί καταλυτικό παράγοντα για την απόφαση των χειριστών, και ταυτόχρονα για το ίδιο το μέλλον των αιτούντων, αφού από αυτή εξαρτάται αν θα παραμείνουν ή θα απελαθούν από τη χώρα (βλ. Pöllbauer και Schumacher 2004). Για τον λόγο αυτό, είναι πολύ σημαντικό η συνέντευξη να διεξάγεται από ικανούς χειριστές οι οποίοι διαθέτουν «τα κατάλληλα προσόντα για να συνεκτιμήσουν τις προσωπικές ή γενικές συνθήκες που αφορούν την αίτηση, συμπεριλαμβανομένων των πολιτισμικών καταβολών του αιτούντος» (άρθρο 52 παρ. 13 α).

Εξίσου καθοριστική στην παραπάνω διαδικασία είναι, βέβαια, και η συμβολή των διερμηνέων. Σύμφωνα με τον Ν. 4375/2016, η συνέντευξη ενώπιον της Επιτροπής Ασύλου διενεργείται με τη συνδρομή διερμηνέα, ο οποίος πρέπει να είναι ικανός να εξασφαλίσει την αναγκαία επικοινωνία σε γλώσσα που κατανοεί ο αιτών (άρθρο 52 παρ. 3 και παρ. 13 β). Γενικότερα, η παρουσία διερμηνέα είναι υποχρεωτική κατά την υποβολή της αίτησης, τη διεξαγωγή συνέντευξης ή την προφορική ακρόαση, καθώς σε όλα τα στάδια της διαδικασίας σε α' και β' βαθμό, εφόσον δεν μπορεί να εξασφαλισθεί η αναγκαία επικοινωνία χωρίς αυτόν (άρθρο 41 παρ. 1 β). Η στελέχωση τόσο της Υπηρεσίας Ασύλου όσο και της Αρχής Προσφυγών με διερμηνείς γίνεται σύμφωνα με τα άρθρα 2 παρ. 6. και 5 παρ. 9 του Ν. 4375/2016 με συμβάσεις παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών ή με συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου, στις οποίες ορίζονται και τα σχετικά με την αμοιβή των διερμηνέων. Η δαπάνη της διερμηνείας βαρύνει σε κάθε περίπτωση το Δημόσιο (άρθρο 41 παρ. 1 β).

Στο πλαίσιο αυτό, οι υπηρεσίες διερμηνείας έχουν ανατεθεί κατόπιν διαγωνισμού στη Μη Κυβερνητική Οργάνωση *METAdrasi* η οποία καλύπτει από τις 18/9/2014 και μέχρι σήμερα με διαδοχικές πράξεις ανάθεσης τις ανάγκες διερμηνείας των παραπάνω Υπηρεσιών μέσω φυσικής παρουσίας και συστήματος τηλεδιάσκεψης. Η Οργάνωση διοργανώνει, σύμφωνα με την ιστοσελίδα της (<http://metadrasi.org/>), ήδη από το 2010 σεμινάρια κατάρτισης διερμηνέων, τα οποία ολοκληρώνονται στο πλαίσιο δεκαήμερης εκπαίδευσης και περιλαμβάνουν γραπτές και προφορικές εξετάσεις. Έχει, επίσης, εκπονήσει δικό της κώδικα δεοντολογίας και έχει υιοθετήσει σύστημα εποπτείας και αξιολόγησης των διερμηνέων της. Ωστόσο, η Οργάνωση δεν παρέχει περισσότερες λεπτομέρειες για το ακριβές περιεχόμενο του εκπαιδευτικού προγράμματος και του

κώδικα δεοντολογίας ή για τις αμοιβές των διερμηνέων της ούτε στην ιστοσελίδα της ούτε με κάποιον άλλο τρόπο, π.χ. μέσω προσωπικής επαφής (βλ. Αποστόλου 2015: 80 και 180, Ρέστα 2017: 33).

3. Τα αποτελέσματα της έρευνας

Δεδομένης αυτής της έλλειψης συγκεκριμένων στοιχείων σχετικά με τη διερμηνεία στις διαδικασίες χορήγησης ασύλου στην Ελλάδα, αποφασίστηκε η διεξαγωγή έρευνας πεδίου με τη συμμετοχή των υπαλλήλων της Υπηρεσίας Ασύλου, οι οποίοι ως χειριστές των αντίστοιχων υποθέσεων είναι οι κατεξοχήν υπεύθυνοι για τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων των αιτούντων άσυλο. Προκειμένου να καταγραφεί η στάση τους ως προς τις υπηρεσίες διερμηνείας στις διαδικασίες του ασύλου και τους διερμηνείς που τις παρέχουν, οι χειριστές κλήθηκαν να απαντήσουν σε ένα ερωτηματολόγιο το οποίο πραγματοποιήθηκε, μεταξύ άλλων, τις αντιλήψεις τους για το επάγγελμα του διερμηνέα, τις απαιτήσεις τους από τους διερμηνείς, τον βαθμό ικανοποίησής τους από αυτούς κ.ά. Το ερωτηματολόγιο τέθηκε στη διάθεσή τους σε ηλεκτρονική μορφή για ένα διάστημα τριών εβδομάδων (τέλη Ιουνίου-αρχές Ιουλίου 2018) και συμπληρώθηκε από 45 από τους 150 χειριστές της Υπηρεσίας Ασύλου, αγγίζοντας ένα ποσοστό ανταπόκρισης της τάξης του 30%. Στη συνέχεια ακολουθούν ορισμένα από τα κυριότερα και πιο ενδιαφέροντα αποτελέσματα της έρευνας, όπως αυτά προέκυψαν από την ανάλυση των απαντήσεων που συγκεντρώθηκαν μέσω του παραπάνω ερωτηματολογίου. Για λόγους ευκολότερης πρόσληψης και ανάλυσης, τα αποτελέσματα παρουσιάζονται εδώ ομαδοποιημένα σε τέσσερις, συναφείς ως προς το περιεχόμενό τους, ενότητες ως εξής:

A. Οι αντιλήψεις των χειριστών για το επάγγελμα του διερμηνέα

Στόχος της πρώτης ενότητας ερωτήσεων οι οποίες αναλύονται στη συνέχεια είναι να διερευνήσει τις απόψεις των χειριστών γύρω από την επαγγελματική φύση της διερμηνείας: Είναι επάγγελμα η διερμηνεία; Ποια τυπικά και ποια ουσιαστικά προσόντα θα πρέπει να έχουν οι διερμηνείς, σύμφωνα με τους χειριστές; Στους κόλπους της κοινοτικής διερμηνείας είναι σύνηθες το φαινόμενο να χρησιμοποιούνται στα διάφορα περιβάλλοντα εργασίας ως διερμηνείς φυσικοί ομιλητές μιας γλώσσας οι οποίοι δεν διαθέτουν συναφή εκπαίδευση, αλλά τυγχάνει να παρευρίσκονται στον χώρο όπου προκύπτει η ανάγκη μεσολάβησης διερμηνέα ή ακόμη και να είναι συγγενείς του ενδιαφερόμενου. Έτσι, οι χειριστές οι οποίοι έλαβαν μέρος στην έρευνα ρωτήθηκαν, καταρχήν, αν θεωρούν τη διερμηνεία η οποία παρέχεται στις διαδικασίες εξέτασης μιας αίτησης ασύλου ως «μια δραστηριότητα που πρέπει να εκτελείται από επαγγελματίες διερμηνείς» ή ως «μια δραστηριότητα που μπορεί να εκτελείται και από εθελοντές/μη επαγγελματίες». Όλοι τους επέλεξαν την πρώτη απάντηση, επιτυγχάνοντας το απόλυτο ποσοστό 100% των απαντήσεων. Ωστόσο, όταν ρωτήθηκαν αν οι διερμηνείς οι οποίοι παρέχουν τις υπηρεσίες τους στις διαδικασίες εξέτασης των αιτήσεων ασύλου είναι πάντοτε επαγγελματίες, μόλις το 62,1% των ερωτηθέντων απάντησε καταφατικά, επιβεβαιώνοντας ότι οι εργαζόμενοι διερμηνείς στην Υπηρεσία Ασύλου είναι πάντοτε επαγγελματίες, το 24,1% εξ αυτών δήλωσε πως δεν γνωρίζει, ενώ ένα μικρότερο ποσοστό της τάξης του 13,8% απάντησε ότι αυτοί μπορεί να είναι μερικές φορές μη επαγγελματίες εθελοντές.

Ερωτώμενοι, στη συνέχεια, σχετικά με τις διαφορές που οι ίδιοι τυχόν παρατηρούν ανάμεσα στους επαγγελματίες και τους εθελοντές διερμηνείς, οι χειριστές ανέδειξαν μέσα από τις απαντήσεις τους ένα πλήθος προβληματικών περιοχών οι οποίες δυσχεραίνουν το έργο τους. Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν σχετίζονται κατά βάση, όπως θα δούμε αναλυτικά στη συνέχεια, με τη γλωσσική ικανότητα των διερμηνέων, τη διερμηνευτική ικανότητα, την ικανότητα επίδειξης επαγγελματικής συμπεριφοράς και,

τέλος, με ζητήματα ρόλων. Κάποιες ενδεικτικές απαντήσεις των χειριστών αναφέρουν, ειδικότερα, τα εξής προβλήματα τα οποία προκαλούνται, όταν οι εμπλεκόμενοι στη διαδικασία διερμηνείς είναι μη επαγγελματίες:

- «άγνοια των βασικών κανόνων εμπλοκής στη συζήτηση»,
- «άγνοια των βασικών κανόνων γενικότερης πρέπουσας συμπεριφοράς κατά τη διάρκεια της συνέντευξης»,
- «ανάγκη για περισσότερα διαλείμματα»,
- «συχνότερα λάθη στην ακριβή μεταφορά των λόγων του χειριστή»,
- «δεν ξέρουν καλά τα ελληνικά και χρειάζεται ο χειριστής να προσαρμόσει την απόδοση του λόγου στα σωστά ελληνικά»,
- «δεν καταλαβαίνουν κάποια ερώτηση στα ελληνικά»,
- «μικρότερη ακρίβεια στην απόδοση των λεγομένων»,
- «περισσότερες διευκρινιστικές ερωτήσεις στους αιτούντες είτε για να κατανοήσουν καλύτερα τα λεγόμενα είτε γιατί δεν προλαβαίνουν να τα συκρατήσουν»,
- «γενικότερη άγνοια βασικών στοιχείων και των δύο γλωσσών τις οποίες καλούνται να χειριστούν» και
- «λειτουργούν περισσότερο ως πολιτισμικοί διαμεσολαβητές παρά ως διερμηνείς με αποτέλεσμα να μη διερμηνεύουν αλλά να ερμηνεύουν όσα λέγονται σε μια συνέντευξη».

Η πρώτη ενότητα ερωτήσεων που εξετάζουμε εδώ ολοκληρώνεται με μια ερώτηση, σκοπός της οποίας είναι να διαπιστώσει τα ουσιαστικά ποιοτικά χαρακτηριστικά τα οποία οφείλουν να έχουν οι διερμηνείς της Υπηρεσίας Ασύλου σύμφωνα με τους χειριστές που εργάζονται σε αυτή. Πιο συγκεκριμένα, οι τελευταίοι ερωτήθηκαν με ποιο κριτήριο αξιολογούν την απόδοση των διερμηνέων και την ποιότητα της διερμηνείας τους και κλήθηκαν να απαντήσουν, επιλέγοντας ανάμεσα στις τιμές «πολύ σημαντικό», «σημαντικό» ή «καθόλου σημαντικό» για μια σειρά από προκαθορισμένα κριτήρια που τους δόθηκαν. Τα κριτήρια αυτά, τα οποία, όπως θα δούμε στη συνέχεια, καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα μεραφρασεολογικών, γλωσσικών, παραγλωσσικών, δεοντολογικών και άλλων παραγόντων, είναι τα εξής:

- Ικανότητα διερμηνείας (π.χ. λήψη σημειώσεων, μνήμη κλπ.)
- Γνώσεις Ελληνικών (π.χ. παραγωγή λόγου με ορθότητα και συνοχή)
- Προφορά στα Ελληνικά
- Διάρκεια διερμηνείας (να μην διερμηνεύουν εμφανώς περισσότερη ή λιγότερη ώρα σε σχέση με το πρωτότυπο μήνυμα)
- Γενικότερη εμφάνιση
- Γλώσσα του σώματος
- Ομαλή διεξαγωγή/ροή της συζήτησης
- Επαγγελματική συμπεριφορά (έγκαιρη προσέλευση, αμεροληψία, ουδετερότητα)
- Βαθμός ανταπόκρισης/ικανοποίησης των αιτούντων από τη διερμηνεία
- Με κριτήριο τις γνώσεις που τυχόν έχουν οι χειριστές στη γλώσσα που διερμηνεύουν.

Από τις απαντήσεις των χειριστών προκύπτει ότι η επίδειξη επαγγελματικής συμπεριφοράς καταλαμβάνει την πρώτη θέση, καθώς απέσπασε τις περισσότερες θετικές αξιολογήσεις. Συγκεκριμένα, το 89,7% των χειριστών χαρακτήρισε το εν λόγω κριτήριο ως πολύ σημαντικό και το 10,3 % ως σημαντικό, ενώ κανένας από αυτούς δεν επέλεξε την ένδειξη «καθόλου σημαντικό». Ξεχωριστή θέση μεταξύ των κριτηρίων αξιολόγησης κατέχει, επίσης, η *ικανότητα διερμηνείας*, η οποία χαρακτηρίστηκε από το 82,8% ως πολύ σημαντική και από το 17,2% ως σημαντική, ενώ και πάλι η επιλογή «καθόλου σημαντικό» δεν σημειώθηκε από κανέναν συμμετέχοντα. Στο ίδιο πνεύμα, τέλος, οι χειριστές θεωρούν σε ποσοστό 75,9% τις γνώσεις *Ελληνικών* των διερμηνέων ως πολύ σημαντικό και σε ποσοστό 24,1% ως σημαντικό κριτήριο. Επιπλέον, εκτός από τις παραπάνω επιλογές, οι χειριστές είχαν τη δυνατότητα να καταγράψουν οποιοδήποτε άλλο παράγοντα θεωρούν οι ίδιοι ως σημαντικό για την αξιολόγηση της ποιότητας των υπηρεσιών διερμηνείας. Σύμφωνα με τις απαντήσεις τους, λοιπόν, στις υποχρεώσεις των καλών διερμηνέων συγκαταλέγονται τα εξής:

- «Να μην παρεμβαίνουν στη διαδικασία και να διερμηνεύουν αυτά που τους λένε».
- «Να μην δυσανασχετούν σε ερωτήσεις που αυτοί θεωρούν άσκοπες».
- «Να διευκολύνουν τον χειριστή».
- «Να διαθέτουν υπομονή, κατανόηση και επαγγελματισμό, όταν η διερμηνεία δυστυχώς γίνεται κάτω από δύσκολες συνθήκες (κακή τηλεφωνική σύνδεση, αιτών-ούσα με ιδιαίτερη προφορά ή δυσκολία συγκέντρωσης κλπ.)».

B. Τα καθήκοντα των διερμηνέων

Σκοπός της δεύτερης ενότητας των αποτελεσμάτων της έρευνας είναι να σκιαγραφήσει πληρέστερα τον ρόλο ή τους ρόλους τους οποίους οφείλουν, σύμφωνα με τους χειριστές, να υπηρετούν οι διερμηνείς που εργάζονται στην Υπηρεσία Ασύλου. Για τον σκοπό αυτό, δόθηκε στους χειριστές μια σειρά από προκαθορισμένα καθήκοντα και τους ζητήθηκε να σημειώσουν για κάθε ένα από αυτά ένα «ναι» ή ένα «όχι», ανάλογα με το αν θεωρούν ότι ανήκουν ή δεν ανήκουν, αντιστοίχως, στη σφαίρα των αρμοδιοτήτων των διερμηνέων. Στη συνέχεια, θα αναφερθούν, όπως και στην προηγούμενη ενότητα, μόνο οι απαντήσεις οι οποίες έλαβαν τα υψηλότερα ποσοστά, χωρίς να γίνει εδώ μια εξαντλητική παράθεση όλων των παραμέτρων που τέθηκαν στην κρίση των χειριστών μέσω του ερωτηματολογίου. Έτσι, σύμφωνα με τους τελευταίους, στα καθήκοντα των διερμηνέων **συγκαταλέγονται**, μεταξύ άλλων:

- να μεταφράζουν τα εκφωνήματα με ακρίβεια και πιστότητα (93,1%) και
- να εφιστούν την προσοχή σε τυχόν παρεξηγήσεις ή παρανοήσεις που οφείλονται στο διαφορετικό κοινωνικό, μορφωτικό, πολιτισμικό κλπ. υπόβαθρο των αιτούντων (79,3%).

Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με τους χειριστές στα καθήκοντα των διερμηνέων **δεν συγκαταλέγονται** τα εξής:

- να παραλείπουν τυχόν λεπτομέρειες ή να αποδίδουν περιληπτικά τα εκάστοτε εκφωνήματα (96,5%),
- να παρεμβαίνουν στη συζήτηση, για να εκφράσουν τη γνώμη τους για κάποιο ζήτημα ή να προτείνουν κάποιο ερώτημα (86,2%),
- να βοηθούν και να συμβουλεύουν τους αιτούντες (79,3%), αλλά ούτε και

- να ενημερώνουν τους χειριστές σε περίπτωση που θεωρήσουν ότι οι αιτούντες ψεύδονται ή αποκρύπτουν στοιχεία (82,8%).

Τέλος, στους χειριστές χορηγήθηκε η δυνατότητα, πέρα από τις προκαθορισμένες επιλογές που τους δόθηκαν, να συμπληρώσουν ελεύθερα οποιαδήποτε άλλη υποχρέωση οι ίδιοι θεωρούν ότι τυχόν ανήκει στο πλέγμα των καθηκόντων των διερμηνέων. Στο πλαίσιο αυτό, προέκυψαν οι εξής δύο απαντήσεις:

- «Η σωστή απόδοση νομικών ορών και εξειδικευμένης ορολογίας, διερμηνεία όχι μόνο των λεγομένων αλλά και του ύφους».
- «Να είναι ενήμεροι για τη χώρα προέλευσης των αιτούντων, όταν δεν είναι η δική τους (για την πολιτική, κοινωνική κατάσταση, ρόλο της θρησκείας, επικαιρότητα κλπ.)».

Γ. Ζητήματα εμπιστοσύνης και αντικατάσταση διερμηνέων

Στην ενότητα αυτή εξετάζεται ο βαθμός ικανοποίησης των χειριστών από τις υπηρεσίες διερμηνείας και ειδικότερα οι λόγοι για τους οποίους οι χειριστές ενδεχομένως δεν εμπιστεύονται τους διερμηνείς και ζητούν την αντικατάστασή τους. Έτσι, στο αρχικό ερώτημα αν έχουν εμπιστοσύνη στα λεγόμενα των διερμηνέων, οι χειριστές απάντησαν κατά ένα μικρό μόνο ποσοστό (24,1%) ότι έχουν πάντα απόλυτη εμπιστοσύνη στα όσα τους μεταφέρουν οι διερμηνείς. Προκειμένου να εντοπιστούν οι λόγοι αυτής της δυσπιστίας, οι χειριστές κλήθηκαν, στη συνέχεια, να αξιολογήσουν συγκεκριμένους προκαθορισμένους παράγοντες, επιλέγοντας μεταξύ των τιμών «ισχύει» ή «δεν ισχύει». Από τις απαντήσεις που συγκεντρώθηκαν προκύπτει ότι ο κυριότερος λόγος έλλειψης εμπιστοσύνης είναι ότι οι διερμηνείς

- δεν διερμηνεύουν πάντα με ακρίβεια και πληρότητα τα όσα λένε οι αιτούντες (81,9%),
- δεν κατανοούν πλήρως τη γλώσσα των αιτούντων (72,2%) και
- δεν κατανοούν πλήρως τα όσα εκφράζουν οι χειριστές στα Ελληνικά (63,6%).

Εκτός από τα παραπάνω, άλλοι λόγοι δυσπιστίας τους οποίους ανέφεραν αυθόρμητα οι χειριστές των υποθέσεων ασύλου, είναι οι εξής:

- «Ο διερμηνέας δεν έθετε την ερώτηση στην αιτούσα, παρά απαντούσε στη χειρίστρια ότι η αιτούσα νωρίτερα είχε απαντήσει στην ερώτηση. Το εν λόγω περιστατικό κατέληξε σε δεκάλεπτη διαπραγμάτευση με το διερμηνέα, ως προς το τι ακριβώς είπε η αιτούσα, προτού εν τέλει διερμηνεύσει την ερώτηση».
- «Κάποιες φορές οι διερμηνείς δε συμφωνούν ίσως με τον τρόπο που γίνεται η ερώτηση και τη διατυπώνουν διαφορετικά».
- «Κάποιες φορές οι διερμηνείς μπορεί να μην γνωρίζουν σωστά ελληνικά με αποτέλεσμα ακόμα κι αν έχουν καταλάβει πλήρως τι είπε ο αιτών, να υπάρχει κίνδυνος τα λεγόμενά του να αλλάξουν στη μετάφραση».

Στο ίδιο πλαίσιο, οι χειριστές ρωτήθηκαν, τέλος, αν έχουν ζητήσει ποτέ να αντικατασταθεί κάποιος διερμηνέας και κλήθηκαν να σημειώσουν ελεύθερα τους λόγους για τους οποίους τυχόν το έχουν πράξει. Οι απαντήσεις τους σκιαγραφούν μια ευρεία εικόνα η οποία άπτεται διάφορων μεταφρασεολογικών, πραγματολογικών,

δεοντολογικών και άλλων ζητημάτων τα οποία επέβαλλαν την αντικατάσταση του διερμηνέα ως εξής:

- Ανεπαρκής γνώση της ορολογίας ή της ελληνικής γλώσσας: «Άγνοια ορολογίας», «ο αιτών χρησιμοποιούσε ειδική ορολογία, την οποία δυσκολευόταν να αποδώσει ο διερμηνέας στα ελληνικά».
- Ανεπαρκής γνώση της γλώσσας των αιτούντων: «Η αιτούσα δεν καταλάβαινε τον διερμηνέα», «υπήρχε δυσκολία στην επικοινωνία με τον αιτούντα», «μη κατανόηση μεταξύ αιτούντος και διερμηνέα λόγω διαφορετικής προφοράς», «λόγω αδυναμίας επικοινωνίας στη διάλεκτο του αιτούντος».
- Πλημμελής ή ανακριβής απόδοση: «Μη απόδοση όλων των ελληνικών στη γλώσσα στόχο», «Μη απόδοση του ύφους των λεγομένων».
- Ζητήματα ρόλου και συμπεριφοράς: «Αρνητική στάση-δυσανασχέτηση», «αγένεια του διερμηνέα και προς τους χειριστές και τους αιτούντες», «παρεμβαίνουν και κρίνουν τις ερωτήσεις».
- Ζητήματα φύλου: «Κατόπιν αιτήματος αιτούσας, η οποία επιθυμούσε γυναίκα διερμηνέα».

Δ. Τελικές παρατηρήσεις

Στο τελευταίο ερώτημα της έρευνας οι χειριστές κλήθηκαν να καταγράψουν ελεύθερα τις σκέψεις, τους προβληματισμούς και τις παρατηρήσεις τους σχετικά με οποιοδήποτε ζήτημα αφορά στη διερμηνεία στην Υπηρεσία Ασύλου. Μέσα από τις απαντήσεις τους αναδεικνύουν μια πληθώρα ζητημάτων, τα οποία είτε έχουν θιγεί σε προηγούμενα σημεία της έρευνας είτε είναι εντελώς καινούρια. Τα ζητήματα αυτά παρουσιάζονται εδώ ομαδοποιημένα ως εξής:

- Διερμηνεία εξ αποστάσεως: η τηλεφωνική διερμηνεία ή η διερμηνεία μέσω τηλεδιάσκεψης διαταράσσουν «εξαιρετικά συχνά την ομαλή και σωστή διεξαγωγή της συνέντευξης» και «ταλαιπωρούν τόσο τους αιτούντες όσο και τους χειριστές».
- Εκπαίδευση και κατάρτιση: «καλύτερη γνώση νομικής ορολογίας», «γνώση ορολογίας που άπτεται του προσφυγικού ζητήματος, γνώση της ελληνικής γλώσσας (σύνταξη, γραμματική, συνοχή στο λόγο)».
- Ζητήματα ρόλων: «Οι διερμηνείς δεν πρέπει να επεμβαίνουν καθόλου κατά τη διάρκεια μίας συνέντευξης ούτε να κάνουν υποδείξεις στους χειριστές-υπαλλήλους».
- Πρακτικά ζητήματα: «σημαντική έλλειψη διερμηνέων», «αρκετοί ακατάλληλοι διερμηνείς», ανάγκη να υπάρχει «μεγαλύτερη ομάδα διερμηνέων», «συχνά δε συμβαδίζει το ωράριο των διερμηνέων με αυτό των χειριστών, οπότε η συνέντευξη μπορεί να διεξαχθεί υπό την πίεση χρόνου».

4. Συμπεράσματα

Στην προηγούμενη ενότητα εξετάσαμε τις απόψεις των χειριστών οποίοι εργάζονται στην ελληνική Υπηρεσία Ασύλου γύρω από θεμελιώδη ζητήματα της διερμηνείας, όπως τι διακρίνει έναν επαγγελματία διερμηνέα από έναν εθελοντή, ποια χαρακτηριστικά συνθέτουν την εικόνα ενός καλού διερμηνέα, ποιες συμπεριφορές εμπίπτουν στη σφαίρα των καθηκόντων ενός διερμηνέα και ποιες την υπερβαίνουν, για ποιους λόγους οι χειριστές δεν εμπιστεύονται απόλυτα τους διερμηνείς και για ποιους ζητούν ενδεχομένως την αντικατάστασή τους. Η σύνθεση και η ανάλυση των απαντήσεων των χειριστών οι οποίες δόθηκαν στα παραπάνω ερωτήματα μας επιτρέπει να συμπεράνουμε μια σειρά από προβληματικές περιοχές οι οποίες δυσχεραίνουν το

έργο τους και χρήζουν ενδεχομένως μεγαλύτερης προσοχής και βελτίωσης. Αν, τώρα, πρέπει να ομαδοποιήσουμε τις περιοχές αυτές, θα λέγαμε ότι άπτονται, κατά βάση, των εξής θεμελιωδών ικανοτήτων και πτυχών της διερμηνείας:

(α) Γλωσσική ικανότητα: Σε αρκετά σημεία της έρευνας αναδείχθηκαν ζητήματα τα οποία αφορούν στη γλωσσική ικανότητα των διερμηνέων. Συγκεκριμένα, οι χειριστές υπογράμμισαν μέσα από τις απαντήσεις τους την ανάγκη βελτίωσης της γλωσσικής ικανότητας των διερμηνέων τόσο στην ελληνική γλώσσα όσο και στη γλώσσα των αιτούντων, αναφορικά με τη σύνταξη, τη γραμματική, τη συνοχή του λόγου στα Ελληνικά, καθώς και την εξοικείωση με τις διαλέκτους ή τις ιδιαίτερες προφορές της γλώσσας των αιτούντων. Τέλος, στο πλαίσιο της γλωσσικής ικανότητας μπορούμε να εντάξουμε και την ανάγκη βελτίωσης των γνώσεων των διερμηνέων ως προς την ειδική νομική ορολογία και την ορολογία του προσφυγικού/μεταναστευτικού ζητήματος, την οποία ανάγκη υπογραμμίζουν συχνά οι χειριστές μέσα από τις απαντήσεις τους.

(β) Πολιτισμική ικανότητα: Παρά το γεγονός ότι στο πλαίσιο της έρευνας δεν έγινε ρητή αναφορά από κανέναν χειριστή σε πολιτισμικά ή διαπολιτισμικά ζητήματα, είναι γεγονός ότι ο πολιτισμός αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα κάθε γλώσσας και ενυπάρχει στον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι χρησιμοποιούν πολιτισμικά φορτισμένες λέξεις ή έννοιες ή ακόμα και στον τρόπο με τον οποίο συμπεριφέρονται σε κάθε περίπτωση (Pöllabauer 2015: 212). Υπό την έννοια αυτή, στα ζητήματα που άπτονται της πολιτισμικής ικανότητας θα μπορούσαμε να εντάξουμε εκείνες τις απαντήσεις των χειριστών οι οποίες υπογραμμίζουν την ανάγκη να διαχειρίζονται οι διερμηνείς τα έμφυλα θέματα, να είναι ενήμεροι σχετικά με την πολιτική, κοινωνική, θρησκευτική κλπ. επικαιρότητα των χωρών των γλωσσών εργασίας τους, καθώς και την ανάγκη να μεταφέρουν όχι μόνο τα λόγια, αλλά και το ύφος των ομιλητών. Επίσης, εδώ μπορούμε να εντάξουμε το γεγονός ότι η πλειοψηφία των χειριστών συγκαταλέγει στα καθήκοντα των διερμηνέων να εφιστούν την προσοχή σε τυχόν παρεξηγήσεις οι οποίες οφείλονται στο διαφορετικό κοινωνικό, μορφωτικό, πολιτισμικό κλπ. υπόβαθρο των αιτούντων.

(γ) Ικανότητα διερμηνείας: Το επόμενο ζήτημα το οποίο αναδεικνύει η έρευνα, καθώς θίχτηκε μέσα από πολλές απαντήσεις των χειριστών, είναι αυτό της ικανότητας διερμηνείας των διερμηνέων που εργάζονται στην ελληνική Υπηρεσία Ασύλου, δηλαδή κατά πόσο γνωρίζουν και εφαρμόζουν τις κατάλληλες τεχνικές διερμηνείας και στρατηγικές. Σε αρκετές περιπτώσεις οι χειριστές υπογράμμισαν το γεγονός ότι οι διερμηνείς δεν διερμηνεύουν με ακρίβεια και πληρότητα το σύνολο των εκάστοτε εκφωνημάτων, κάτι που μπορεί να αποδοθεί όχι μόνο στην ελλιπή γλωσσική, αλλά και στην ελλιπή διερμηνευτική ικανότητα των διερμηνέων. Στο ίδιο πνεύμα μπορούμε να εντάξουμε και το σχόλιο ενός χειριστή για την ελλιπή ικανότητα μνήμης ορισμένων διερμηνέων, η οποία συνεπάγεται περισσότερες διακοπές της ροής της συνέντευξης και περισσότερες διευκρινιστικές ερωτήσεις. Η σημασία που αποδίδουν οι χειριστές στη διερμηνευτική ικανότητα διαφαίνεται, τέλος, από το γεγονός ότι ζητούν από τους διερμηνείς να μεταφράζουν τα εκφωνήματα με ακρίβεια και πιστότητα, χωρίς να παραλείπουν τυχόν λεπτομέρειες κατά την κρίση τους και χωρίς να αποδίδουν περιληπτικά τα εκάστοτε εκφωνήματα.

(δ) Διαχείριση της ροής της συζήτησης: Σε άμεση συνάρτηση με την ικανότητα διερμηνείας βρίσκεται και η ικανότητα των διερμηνέων να διαχειρίζονται τη ροή της συζήτησης και να καθορίζουν (ή να συν-καθορίζουν) την εναλλαγή των ομιλητών ή τη διάρκεια του κάθε εκφωνήματος (turn-taking). Στην ικανότητα αυτή περιλαμβάνεται, για παράδειγμα, η γνώση των διερμηνέων σχετικά με το πότε και πώς να διακόψουν έναν ομιλητή για να διερμηνεύσουν, με ποιον τρόπο να ζητήσουν από κάποιον ομιλητή να επαναλάβει το εκφώνημα ή να θέσουν ένα διευκρινιστικό ερώτημα. Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει η έλλειψη εξοικείωσης ορισμένων διερμηνέων

σχετικά με αυτούς τους κανόνες εμπλοκής στη διάδραση και διαχείρισης της συζήτησης, γεγονός που διαταράσσει την ομαλή ροή της επικοινωνίας. Στο πνεύμα αυτό εντάσσεται, επίσης, το γεγονός ότι η πλειοψηφία των χειριστών δεν συμπεριέλαβε στα καθήκοντα των διερμηνέων να επεμβαίνουν στη συζήτηση, για να εκφράσουν την προσωπική τους γνώμη για κάποιο ζήτημα ή να προτείνουν κάποιο συναφές, κατά την κρίση τους ερώτημα.

(ε) Επαγγελματική συμπεριφορά: Η έρευνα ανέδειξε, επίσης, ζητήματα επαγγελματισμού και ορθής επαγγελματικής συμπεριφοράς από την πλευρά ορισμένων διερμηνέων. Στα ζητήματα αυτά μπορούμε να εντάξουμε περιπτώσεις κατά τις οποίες οι διερμηνείς, επιδεικνύουν, σύμφωνα με τις απαντήσεις των χειριστών, αγένεια, ανυπομονησία, δυσανασχέτηση και αρνητισμό, εκφράζουν τη διαφωνία τους με τον τρόπο με τον οποίο οι χειριστές διεξάγουν τη συνέντευξη και λογοκρίνουν τις ερωτήσεις τους ή δεν είναι συνεργάσιμοι μαζί τους. Στο πλαίσιο της επαγγελματικής συμπεριφοράς μπορούμε να εντάξουμε και το σχόλιο ενός χειριστή ότι ορισμένοι διερμηνείς συμπεριφέρονται περισσότερο ως πολιτισμικοί διαμεσολαβητές παρά ως διερμηνείς, γεγονός το οποίο αναδεικνύει το ζήτημα της αντίληψης των ορίων του ρόλου των διερμηνέων στις συνεντεύξεις του ασύλου και υπονοεί ενδεχομένως ότι οι διερμηνείς υπερβαίνουν τον ρόλο τους και επεμβαίνουν υπέρ το δέον στις αρμοδιότητες των χειριστών. Εξάλλου, σύμφωνα με τους χειριστές δεν ανήκουν στα καθήκοντα των διερμηνέων να βοηθούν και να συμβουλεύουν τόσο τους αιτούντες όσο και τους ίδιους τους χειριστές, π.χ. ενημερώνοντάς τους ότι θεωρούν πως οι αιτούντες ψεύδονται ή αποκρύπτουν στοιχεία, γεγονός που, επίσης, αναδεικνύει την ανάγκη τήρησης αυστηρών επαγγελματικών ορίων από τους διερμηνείς.

(στ) Διερμηνεία εξ αποστάσεως: Το ζήτημα της εξ αποστάσεως διερμηνείας αναφέρθηκε, τέλος, στις απαντήσεις αρκετών χειριστών, στις οποίες υπογραμμίζονται οι επιπλέον δυσκολίες τις οποίες συνεπάγεται η χρήση διερμηνείας μέσω τηλεφώνου ή τηλεδιάσκεψης για την όλη διαδικασία. Είναι γεγονός ότι η έλλειψη διερμηνέων στις διάφορες γλώσσες και διαλέκτους για τις οποίες προκύπτει η ανάγκη διερμηνείας στις διαδικασίες χορήγησης του ασύλου, καθώς και η διασπορά των εγκαταστάσεων της Υπηρεσίας Ασύλου σε όλη την ηπειρωτική και νησιωτική χώρα (π.χ. Γενική Διεύθυνση, Περιφερειακά Γραφεία, Αυτοτελή Κλιμάκια) καθιστούν αναγκαία τη χρήση της τεχνολογίας στη διερμηνεία. Όπως ανέφερε ένας χειριστής στην απάντησή του, η τηλεφωνική διερμηνεία χρησιμοποιείται στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, ενέχοντας δυσκολίες για όλους τους συμμετέχοντες της επικοινωνίας, χειριστές και αιτούντες. Παρά το γεγονός ότι η χρήση της εξ αποστάσεως διερμηνείας στις διαδικασίες χορήγησης του ασύλου δεν έχει ερευνηθεί ακόμα εκτενώς (Pöllabauer 2015: 206), φαίνεται ότι αποτελεί ένα ζήτημα το οποίο απασχολεί τους χειριστές και θα πρέπει να λαμβάνεται ενδεχομένως υπόψη κατά την εκπαίδευση των διερμηνέων.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Αποστόλου Φ. (2015). *Η μετάφραση και η διερμηνεία για δημόσιες υπηρεσίες στην Ελλάδα*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. <http://hdl.handle.net/11419/962>.
- Bancroft M., L. Bendana J. Bruggeman και L. Feuerle (2013). "Interpreting in the gray zone: where community and legal interpreting intersect". In *Translation and Interpreting* 5:1, 94-113.
- Blommaert J. (1999). "Investigating narrative inequality: home narratives of African asylum seekers in Belgium". In *FWO Research group on Language, Power and Identity*. LPI Working paper Nr. 1. <http://labos.ulg.ac.be/wp-content/uploads/sites/14/2015/02/4.pdf>.
- Hale S. (2007). *Community Interpreting*. New York: Palgrave Macmillan.
- Inghilleri M. (2005). "Mediating zones of uncertainty. Interpreter agency, the interpreting habitus and political asylum adjudication". In *The Translator* 11:1, 69-85.
- Ιωαννίδης Α. (2018). *Μπορείτε να τους ρωτήσετε για μένα; Η διερμηνεία στις διαδικασίες χορήγησης ασύλου στην Ελλάδα*. Αθήνα: Δίαυλος.

- Keselman O., A.C. Cederborg και P. Linell (2010). “‘That is not necessary for you to know!’ Negotiation of participation status of unaccompanied children in interpreter-mediated asylum hearings”. In *Interpreting* 12:1, 83-104.
- Kolb W. και F. Pöchhacker (2008). “Interpreting in asylum appeal hearings: Roles and norms revisited.” In D. Russell και S. Hale (eds), *Interpreting in Legal Settings*. Washington, DC: Gallaudet University Press, 26-50.
- Lee J. (2013). “A pressing need for the reform of interpreting service in asylum settings: A case study of asylum appeal hearings in South Korea”. In *Journal of Refugee Studies* 27:1, 62-81.
- Maryns K. (2006). *The Asylum Speaker: Language in the Belgian Asylum Procedure*. Manchester: St. Jerome.
- Merlini R. (2009). “Seeking asylum and seeking identity in a mediated encounter: The projection of selves through discursive practices”. In *Interpreting* 11:1, 57-93.
- Pöllabauer S. και S. Schumacher (2004). “Kommunikationsprobleme und Neuerungsverbot im Asylverfahren”. In *Migralex* 1, 21-29.
- Pöllabauer S. (2005). *I don't Understand Your English, Miss. Dolmetschen bei Asylanhörungen*. Tübingen: Gunter Narr.
- Pöllabauer S. (2015). “Interpreting in Asylum Proceedings”. In H. Mikkelsen και R. Jourdenais (eds), *The Routledge Handbook of Interpreting*. London: Routledge, 201-216.
- Ρέστα Ζ. (2017). *Η κοινοτική διερμηνεία στην Ελλάδα. Η περίπτωση των ανοιχτών δομών φιλοξενίας προσφύγων*. Αθήνα: Διάλογος.
- Tipton R. και O. Furmanek (2016). *Dialog interpreting: A guide to interpreting in public services and the community*. London: Routledge.
- Tryuk M. (2017). “Conflict. Tension. Aggression. Ethical issues in interpreted asylum hearings at the Office for Foreigners in Warsaw”. In C. Valero-Garcés και R. Tipton (eds), *Ideology, ethics and policy development in public service interpreting and translation*. Bristol: Multilingual Matters, 179-194.
- Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (2021). “Ενημερωτικό Σημείωμα Α - Αιτούντες Ασυλο Ιανουάριος 2021”. <https://bit.ly/3D19jpR>.